

műveltségű „reneszánsz egyéniségeket“ termel ez a föld. Nálunk ma századokkal a reneszánsz után, má, a Bedeaux-rendszer korában, még mindig teremnek férfiak, akik *egyszerre* művészek és műpártoló mecénások; tudósok, akik mindig úttörők egy kissé; írók, akik aktív politikusokká válnak, politikusok, akik később tollal harcolnak azoknak az eszméknek a megvalósításáért, melyeket hatalmi helyzetükben nem vihettek diadalra. Nekünk ma is van olyan önellátó, mindenes tehetségünk, aki építészmérnök, író, politikus, nyomdász és szervező egy személyben.

A világ népei pedig egyre nagyobb iramban haladnak a szakmai el-különülés felé. Korszerűtlenek vagyunk vajjon?

Vajjon azért születnek nálunk új és újabb mindenes zsenik, mert nálunk arra, aki tud, mindenüttl szükség van? Vagy a tehetségnek nincs rá lehetősége, hogy tudását egyetlen szakmában fejtsse ki? Kicsik az arányaink? Nincs kellő mértékünk? A kiválasztódás lehetősége hiányzik? Vagy fajtánk jelleméből ered a tragikus mindenes lángelméjűség?

Régen vívódom ezekkel a gondolatokkal.

Ez évben ismét meghalt közülünk valaki, aki míg élt: volt filozófus, képviselő, pénzügyminiszter, magyarság kutató, író, hitszónok és bank-elnök.

Tragikus sors a mindenes lángelmék sorsa, mert szétszórt műveiknél jelentősebb az életük. Míg élnek, lobogó egyéniségük ezreket ösztönöz. Olyanok, mint a kovász. És halálukkal *nagyobbik* részük pusztul el, mert nem egyetlen műfajt alkottak, nem egyetlen életműért éltek. Haláluk után kiderül, hogy életük legfőbb műve önmaguk volt, melyet ezer felé szórtak el. Mindenhez értettek. Sokfelé segítettek. Pályájuk és egyéniségük színesebb volt mint a külföldi pályatársaké. A haláluk után visszamaradó mű azonban sokkal kisebb s néha semmivé zsugorodik az időben. Halálukkal személyiségükvész el, mely míg élt és hatott, minden részlet-munkájuknak egybefogható, sajátos fényt és értelmet adott. (Nevük nem hatol túl a haza szűk határain, de szétszórt életük, mint a mag, meg-togan és bennünk újra terem: új mindenes zseniket, ezer kicsinyesség közt ezer módon alkotókat. S mi magyarok abban, ahogy mindenes láng-elméink emlékét őrizzük, személyi kultuszát ápoljuk, ahogy mindig újra megteremjük a kor szükségessége szerint őket. — talán más módon vagyunk korszerűek, mint a többi népek.)

Ignác Rózsa.

VÉGH GYÖRGY:

1928 NOVEMBER 7.

(Emlékezés Tóth Árpád halálára.)

Csigás hajam talán még szőke volt,
S egy Andersen mesét betűztem épen,
almát rágcsálva és törött diót
a lámpafény ezüst-szelíd kódében.

Nem-messze tőlem haldokolt az ősz
s utolsó lobbant már a lámpafény —
és Ő is haldokolt akár az ősz.
hét-csillagú november éjjelén.

Meghalt, de azt se tudtam akkor én.
hét-csillagú november éjjelén,
hogy Ő is élt és írt és szenvedett,
S hogy én is írok majd és szenvedek.

Meghalt és azt se tudta: hogy vagyok.
Jaj, oly magánosak a csillagok.